

Nr 151.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående rätt för ordinarie befattningshavare hos generaltullstyrelsen att i avseende å ingångsavlöningens belopp eller för löneförhöjning tillgodoräkna sig viss tjänstgöring inom styrelsen å tjänst å extra stat; given Stockholms slott den 31 mars 1916.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva, att såsom tillägg till gällande villkor och bestämmelser för åtnjutande av de från 1911 års början fastställda nya avlöningsförmåerna för generaltullstyrelsen må stadgas,

att befattningshavare, som befordrats eller befordras till ordinarie tjänst hos generaltullstyrelsen, äger såväl i avseende å beloppet av ingångsavlöningen vid tillträdet av tjänsten som ock beträffande därefter ifrågakommande löneförhöjningar att tillgodoräkna sig den tid, varunder han omedelbart före sin befordran på grund av stadigvarande förordnande bestritt hos styrelsen tjänst med avlöning å extra stat, dock under villkor att den sålunda bestridda befattningen är att anse såsom motsvarande eller jämförlig med tjänst inom samma lönegrad som den tillträdde ordinarie tjänsten; samt

att icke någon må på grund av denna föreskrift komma i åtnjutande av förhöjd avlöning tidigare än från och med den 1 januari 1917.

De till ärendet hörande handlingar skola riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas, och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Axel Vennersten.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 31 mars
1916.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
 VON SYDOW,
 friherre BECK-FRIIS,
 STENBERG,
 LINNÉR,
 MÖRCKE,
 VENNERSTEN,
 WESTMAN,
 BROSTRÖM.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Vennersten anförde:

I proposition till 1915 års riksdag, nr 141, gjorde Kungl. Maj:t framställning om beredande av löneförhöjning åt vissa befattningshavare hos generaltullstyrelsen.

Till det statsrådsprotokoll, som fanns bifogat nämnda proposition, meddelade jag, att jag hade för avsikt att hos Kungl. Maj:t utverka, att åt löneregleringskommittén uppdroges att undersöka, huruvida icke avlöningsbestämmelserna för generaltullstyrelsen kunde så kompletteras, att frågor om löneförhöjning för enskilda befattningshavare inom denna styrelse icke esomoftast behövde dragas inför riksdagen.

Då riksdagen sedermera i skrivelse den 11 maj 1915, nr 97, anmälde, att riksdagen ansett sig böra bifalla Kungl. Maj:ts i förenämnda propo-

sition framställda förslag, uttalade riksdagen emellertid önskvärdheten av, att den av mig bebådade utredningen snarast möjligt måtte komma till stånd.

Vid föredragning den 21 maj 1915 av denna riksdagens skrivelse uppdrog Kungl. Maj:t åt löneregleringskommittén att verkställa ifrågasvarande utredning samt att därefter till Kungl. Maj:t avgiva det yttrande och förslag, som av utredningen kunde föranledas.

Med anledning härav har löneregleringskommittén med skrivelse den 20 januari 1916 överlämnat ett av kommittén utarbetat betänkande, innefattande utlåtande angående komplettering av avlöningsbestämmelserna för generaltullstyrelsen.

I berörda betänkande har kommittén, efter en ingående utredning rörande tidigare behandling av ärenden angående lönetursrätt för befattningshavare hos generaltullstyrelsen samt övriga förhållanden, som kunde äga betydelse för bedömandet av förevarande fråga, sammanfattat resultatet av denna utredning på följande sätt:

Löneregleringskommittén.

»Den av löneregleringskommittén åstadkomna utredningen giver alltså vid handen, att, sedan från och med år 1901 för vissa såsom behöfliga ansedda tjänster dels hos generaltullstyrelsen dels vid tullverkets lokalförvaltning samt kust- och gränsbevakning avlöningar varit, i avbidan å resultatet av kommittéutredning, anvisade allenast å extra stat, vid 1904 års riksdag ny avlöningsstat antogs för lokalförvaltningen samt kust- och gränsbevakningen, varvid i ett särskilt avlöningsreglemente sammanfördes villkoren för åtnjutande av den avlöning, som enligt den nya staten skulle tillkomma tjänstemän och betjänte vid nämnda lokalförvaltning samt kust- och gränsbevakning.

Att ny avlöningsstat för generaltullstyrelsen ej samtidigt kom till stånd, berodde därpå, att, enär den då gällande staten för styrelsen blivit upprättad på grundvalen av överensstämmelse med andra centrala ämbetsverk, genomförandet av tilläventyrs betingade ändringar i fråga om de särskilda lönebeloppen syntes böra ske allenast i sammanhang med vidtagande av motsvarande ändringar i andra centrala ämbetsverks stater¹⁾. I de då — enligt kungl. kungörelse den 1 november 1878 — gällande bestämmelserna angående villkoren för åtnjutande av avlöning å generaltullstyrelsens stat gjordes ej heller någon ändring vid 1904 års riksdag.

Medel anvisades emellertid fortfarande å extra stat för vissa tjänster hos styrelsen, dels, såsom från och med år 1901, för en notarietjänst å kanslibyrån samt två revisorstjänster å revisionsbyrån, dels ock för en aktuarietjänst å sistnämnda byrås statistiska avdelning.

I det av Kungl. Maj:t för 1904 års riksdag framlagda förslaget till avlöningsreglemente för tjänstemän och betjänte vid tullverkets lokalförvaltning samt kust- och gränsbevakning hade intagits bestämmelse, i syfte att beträffande ordinarie tjänst, som dittills varit å tullverkets extra avlöningsstat uppförd, den tjänsteman, som på grund av förordnande tillträtt tjänsten å den extra staten, skulle få beräkna tid-

¹⁾ Löneregleringar av dylik art för vissa ämbetsverk vidtogos först vid 1907 års riksdag.

punkten för ålderstilläggs åtnjutande i den ordinarie tjänsten från den tid, han tillträtt tjänsten å extra stat.

Inom riksdagen väcktes emellertid förslag, åsyftande, att de tjänstemän, som från och med år 1901 varit förordnade i succession efter å extra stat förordnade, måtte liksom dessa för erhållande av ålderstillägg få tillgodoräkna sig den tid, de sålunda innehåft förordnande. Med anledning därav intogs i det av riksdagen godkända avlöningsreglementet följande vidsträckta övergångsstadgande:

»Vid bestämmande av tidpunkten, då tjänstinnehavare vid tullverket kan komma i åtnjutande av ålderstillägg, må medräknas tid, varunder han efter år 1900 på grund av stadigvarande förordnande bestritt tjänst å tullverkets extra avlöningsstat eller tjänst, vars innehavare under tiden uppehållit tjänst å nämnda stat.»

Först vid 1910 års riksdag uppfördes å ordinarie stat förenämnda notarie-, revisors- och aktuarietjänster hos generaltullstyrelsen.

Emellertid medgav 1906 års riksdag, på framställning av Kungl. Maj:t, att två dåmera ordinarie tjänstemän i första lönegraden hos generaltullstyrelsen friherre Klinckowström och Plagemann fingo för åtnjutande av ålderstillägg räkna sig till godo den tid, de från och med år 1901 och till sin befordran i juni 1905 till dåmera innehavda tjänster på förordnande uppehållit förenämnda två revisorstjänster å extra stat.

Riksdagen förklarade sig hava funnit med billighet överensstämmande, att Klinckowström och Plagemann erhöle samma förmån, som vid den år 1904 genomförda löneregleringen för tullverkets lokalförvaltning tillerkänts där anställda tjänstemän och betjante, eller att vid bestämmande av tidpunkten, då tjänstinnehavare kunde komma i åtnjutande av ålderstillägg, finge medräknas den tid, varunder han efter år 1900 på grund av stadigvarande förordnande bestritt tjänst å tullverkets extra avlöningsstat.

Från och med den 1 juli 1907 tillkom inom generaltullstyrelsen på extra stat en ny byrå, tullbehandlings- och upplysningsbyrån, med följande befattningshavare: en byråchef, en sekreterare, två byråassistenter av andra lönegraden, en registrator och aktuarie samt två vaktmästare.

Styrelsen hade ifrågasatt, att dessa befattningshavare, ehuru på extra stat, skulle tillerkännas — redan från början — rätt att för åtnjutande av ålderstillägg tillgodoräkna sig sin tjänstgöring å byrån även under den tid, som komme att förflyta innan befattningarna kunde varda uppförda å ordinarie stat. Så blev dock icke fallet.

Vid 1910 års riksdag kom tullbehandlings- och upplysningsbyrån på ordinarie stat, i sammanhang varmed byråchefen och de två byråassistenterna samt två vaktmästare blevo ordinarie befattningshavare; enahanda blev ock förhållandet med registratorn och aktuarien å nämnda byrå, vars befattning dock förvandlades till notarietjänst och placerades å styrelsens kansli. Sekreterartjänsten å tullbehandlings- och upplysningsbyrån hade jämväl föreslagits till överflyttning å kansliet, men riksdagen medgav ej denna tjänst till uppförande å ordinarie stat.

Emellertid hade Kungl. Maj:t till 1909 års riksdag gjort framställning om beredande av ålderstillägg åt registratorn och aktuarien hos generaltullstyrelsen Delphin.

Denne hade alltifrån den 1 januari 1901 intill den 1 april 1908, då han tillträdde registrators- och aktuarietjänsten, haft förordnande dels (till den 1 juli 1907)

att uppehålla denna tjänst under den tid, den ordinarie innehavaren bestritt den å extra stat uppförda notarietjänsten hos styrelsen, dels (under tiden från den 1 juli 1907 till den 1 april 1908) att förvalta en notariebefattning å ordinarie stat, medan dess innehavare tjänstgjort såsom sekreterare å den på extra stat befintliga tullbehandlings- och upplysningsbyrån.

Vederbörande departementschef hade ansett billigheten bjuda, att enahanda förmåner, som i förevarande avseende enligt förenämnda övergångsstadgande i avlöningsreglementet för tullverkets lokalförvaltning samt kust- och gränsbevakning tillerkänts i samma reglemente avsedda tjänstemän och betjante, jämväl måtte komma Delphin till godo för den tid, han tjänstgjort såsom registrator och aktuarie.

Däremot hade departementschefen, på anförda skäl, funnit Delphin icke böra berättigas att i och för ålderstillägg få räkna sig till godo tid, då han uppehållit den nämnda notariebefattningen å ordinarie stat.

Kungl. Maj:ts framställning i ämnet avfattades i överensstämmelse med departementschefens uppfattning och bifölls av riksdagen.

Vid 1910 års riksdag antogs nytt avlöningsreglemente för tjänstemän vid tullverkets lokalförvaltning samt kust- och gränsbevakning. (Tjänstemännen fördelades i »tjänstemän av högre grad» och »tjänstemän av lägre grad», motsvarande de dåvarande betjante.)

I övergångsbestämmelserna till detta reglemente intogs föreskrift att, vad anginge beloppet av den fasta ingångsavlöningen vid tillträde av befattning, tjänstemän skulle äga tillgodoräkna sig, bland annat, den tid, varunder han efter år 1900 på grund av stadigvarande förordnande inom tullverket bestritt vare sig tjänst å extra avlöningsstat eller tjänst med avlöning å extra stat eller ock tjänst i omedelbar eller medelbar succession efter sålunda förordnad tjänstinnehavare, under villkor dock att den sålunda bestridda befattningen vore att anse såsom motsvarande eller jämförlig med tjänst inom samma grupp som den tjänst, vilken tillträdde, eller inom högre grupp. (Vid 1913 års riksdag utsträcktes bestämmelsen till att gälla även vid ifrågakommande avlöningsförhöjningar.)

Då vid 1910 års riksdag ny avlöningsstat för generaltullstyrelsen jämväl antogs, uppfördes därå, såsom redan är antytt, såväl å extra stat befintliga notarietjänsten å kansliet samt två revisorstjänster och en aktuariebefattning å revisionsbyrån som ock tullbehandlings- och upplysningsbyrån med byråchef och två byråassistenter, ävensom den till notarietjänst å kansliet förvandlade registrators- och aktuarietjänsten å nyssnämnda byrå samt de två där anställda vaktmästarna.

Det synes hava kunnat ligga till hands — med riksdagsbesluten rörande förenämnda Klinkowström, Plagemann och Delphin i minnet — att i avlöningsvillkoren för ordinarie befattningshavare i generaltullstyrelsen intagits någon med det omförmälda övergångsstadgandet i avlöningsreglementet för lokaltullförvaltningen samt kust- och gränsbevakningen mer eller mindre överensstämmande föreskrift i fråga om rätt för befattningshavare i generaltullstyrelsen att få tillgodoräkna sig tid, varunder han haft stadigvarande förordnande å tjänst på extra avlöningsstat eller tjänst med avlöning å extra stat m. m. Så skedde emellertid icke.

Bland avlöningsvillkoren för ordinarie befattningshavare i generaltullstyrelsen inflöt emellertid (jfr kungl. kungörelse den 18 juni 1910) det stadgande, att löntagare vid bestämmandet av rätten till löneförhöjning borde tillgodoräknas den tid, som före den nya avlöningsstatens trädande i kraft förflutit från hans tillträde till

befattningen eller annan samma lönegrad tillhörande befattning i generaltullstyrelsen, vare sig på grund av fullmakt eller konstitutorial eller på grund av förordnande i följd av frågan om lönereglering för styrelsen.

Och då mot slutet av år 1910 fråga uppstod om ålderstillägg för revisorerna Keyser och Torréén, vilka uppehållit meranämnda två extra revisorstjänster från och den 1 september 1905 intill dess de befordrats till ordinarie revisorer, höll generaltullstyrelsen i underdånig skrivelse den 21 november 1910 före, att Keyser och Torréén vore, jämlikt kungl. kungörelsen den 18 juni 1910 och samma dag av Kungl. Maj:t fastställda utgiftsstater för tullverket, berättigade att från och med 1911 års början komma i åtnjutande av första löneförhöjning med 500 kronor var.

Statskontoret var av samma åsikt, enligt utlåtande den 5 januari 1911.

Vederbörande departementschef däremot höll före, att förordnandena för Keyser och Torréén å de extra revisorstjänsterna icke kunde anses vara meddelade direkt i följd av frågan om lönereglering för generaltullstyrelsen och att Keyser och Torréén fördenskull ej på grund av kungörelsen den 18 juni 1910 vore berättigade att för erhållande av löneförhöjning tillgodoräkna sig den tid, de bestritt berörda förordnanden.

Departementschefen ansåg dock en sådan förmån böra ur billighetssynpunkt tillerkännas dem, i överensstämmelse med tidigare medgivanden i liknande fall, särskilt beträffande ovanbemälda Klinckowström och Plagemann.

Så blev ock riksdagens beslut.

Mot slutet av år 1912 uppkom ånyo fråga om ålderstillägg för befattningshavare hos generaltullstyrelsen, vilka före sin befordran till ordinarie tjänster haft förordnanden att bestrida vissa av de förenämnda befattningarna med avlöning å extra stat. Dessa befattningshavare voro byråchefen Ruus, byråassistenterna Ahrenberg och Olson samt vaktmästarna Eklund och C. A. Eriksson, vilka varit anställda å tullbehandlings- och upplysningsbyrån, samt notarien Widén, som uppehållit den merberörda extra notariatstjänsten å kanslibyrån.

Generaltullstyrelsen återopade fortfarande kungörelsen den 18 juni 1910; statskontoret åter fann dåmera nämnda kungörelse ej tillämplig på de föreliggande fallen.

Med den bestämmelse i nyssberörda kungörelse, som här enligt generaltullstyrelsens mening skulle vara tillämplig, avsågs — framhöll statskontoret — givetvis endast förut befintliga ordinarie befattningar, som i följd av frågan om lönereglering för generaltullstyrelsen uppehölls på förordnande.

Statskontoret fästade ock uppmärksamheten på att för den tid, personalen å tullbehandlings- och upplysningsbyrån varit uppförd på extra stat, lönetursrätt icke beviljats där anställda tjänst innehavare vare sig tillförne eller vid byråns överförande på ordinarie stat, och detta oaktat rätt till ålderstillägg för personalen varit ifrågasatt, då anslag första gången beviljades till byrån.

Ur billighetssynpunkt ansåg emellertid statskontoret, likasom ock sedermera vederbörande departementschef, att samtliga de nämnda befattningshavarna (alltså även Widén) borde för avlöningsförhöjning få tillgodoräkna sig tid, varunder de bestritt å extra stat uppförda tjänster, motsvarande de ordinarie, de dåmera innehade. Departementschefen återopade i sådant hänseende tidigare beslut av riksdagen i liknande fall, särskilt beträffande revisorerna Keyser och Torréén.

Riksdagens beslut utföll ock nu i enlighet med departementschefens hemställan.

Vid 1914 års senare riksdag bifölls åter en framställning om ålderstillägg ur billighetssynpunkt för vissa tjänstemän hos generaltullstyrelsen.

Dessa voro registratorn å styrelsens kansli Nyström, aktuarien å revisionsbyrå Torstenson och revisorn å samma byrå Lehman.

Det begärdes och medgavs, att de skulle få för erhållande av ålderstillägg vid sina befattningar tillgodoräkna sig,

Nyström den tid från och med den 1 april 1908 till och med den 21 januari 1910, varunder han på förordnande uppehållit registrators- och aktuarietjänsten å styrelsens dåvarande kanslibyrå under den tid, ordinarie innehavaren av tjänsten bestritt med avlöning å extra stat uppförda tjänster — och denna förmån skulle medgivas Nyström, oaktat han ej omedelbart efter förordnandets slut utan först den 1 mars 1910 tillträtt sin befattning som registrator; samt

Torstenson och Lehman de tider de, den förre från och med den 1 oktober 1908 och den senare från och med den 1 maj samma år bestritt å styrelsens extra avlöningsstat uppförda respektive aktuarie- och revisorstjänster, intill dess de den 1 januari 1911 tillträtt sina innehavande befattningar.

I sistnämnda ärende erinrades dels om 1913 års riksdags medgivanden för åtskilliga tjänstinnehavare inom generaltullstyrelsen, vilkas tjänstgöring varit i förevarande hänseende jämförlig med Torstensons och Lehmans, dels om medgivandet av 1909 års riksdag åt dåvarande registratorn och aktuarien Delphin, vilken på samma sätt som Nyström på förordnande uppehållit ordinarie tjänst.

Såsom ovan är antytt, ansågs ock den omständigheten, att Nyströms förordnande upphört en kortare tid, innan han tillträtt ordinarie tjänst, av billighets-skäl icke böra hindra, att han för åtnjutande av avlöningsförhöjning finge räkna sig till godo den tid, han innehade här ifrågavarande förordnande.

Vid 1915 års riksdag slutligen gjorde Kungl. Maj:t framställning om medgivande för sekreteraren hos generaltullstyrelsen Delphin samt notarierna å styrelsens kansli Åhlin och friherre von Saltza att för åtnjutande av ålderstillägg tillgodoräkna sig, Delphin den tid han uppehållit den å extra stat uppförda sekreterartjänsten å tullbehandlings- och upplysningsbyrå från och med den 1 december 1909, intill dess han den 21 januari 1910 utnämndes till innehavande tjänst, samt Åhlin och von Saltza den tid de från och med den 1 januari 1910 till den 1 januari 1911 (då de tillträdde sina nuvarande befattningar) bestritt, Åhlin den extra notarie-tjänsten å kanslibyrå och von Saltza registrators- och aktuarietjänsten å tullbehandlings- och upplysningsbyrå.

Riksdagen biföll framställningen under åberopande, att riksdagen förut vid olika tillfällen beviljat tjänstinnehavare inom generaltullstyrelsen lönetursrätt för tjänstgöring under förhållanden, likartade med de då förevarande.

Såsom i det föregående är nämnt, trädde generaltullstyrelsens tullbehandlings- och upplysningsbyrå i verksamhet den 1 juli 1907 med avlöningar åt befattningshavarna på extra stat.

Styrelsen hade ifrågasatt, att i deras avlöningsförmåner skulle redan från början ingå rätt till ålderstillägg; men vederbörande departementschef fann det varken nödigt eller ens lämpligt att redan då tillerkänna byråns personal rätt till ålderstillägg å lönen. Så skedde ej heller.

Vid 1914 års förra riksdag och vid 1915 års riksdag har emellertid för innehavare av å extra stat uppförda tjänster vid tullverkets lokalförvaltning samt kust- och gränsbevakning ävensom för befattningshavare i succession efter sådan tjänsteman å extra stat utverkats förmånen av avlöningsförhöjning genom ålderstillägg.

För de fyra nya revisorstjänster å generaltullstyrelsens revisionsbyrå, för vilka, med hänsyn till påtänkt omorganisation av revisionsväsendet, avlöningar blivit enligt beslut av sistnämnda båda riksdagar anvisade allenast å extra stat, skola i tillämpliga delar gälla de villkor och bestämmelser, som enligt kungl. kungörelsen den 18 juni 1910 äro stadgade för åtnjutande av de från och med 1911 års början fastställda nya avlöningsförmånerna för generaltullstyrelsen.»

Härefter övergår löneregleringskommittén till att yttra sig i själva saken, därvid kommittén under erinran att den kommittén anbefallda undersökningen avsåge att få utrönt, huruvida icke avlöningsbestämmelserna för generaltullstyrelsen kunde så kompletteras, att frågor om löneförhöjning för enskilda befattningshavare inom denna styrelse icke esomoftast behövde dragas inför riksdagen, vidare anför:

»Med denna utgångspunkt och med blicken jämväl fästad på de särskilda i utredningen angivna fallen, då dylika frågor hittills föranlett framställningar till riksdagen, kunde det till äventyrs synas ligga närmast till hands att föreslå en sådan komplettering av de för generaltullstyrelsen enligt kungl. kungörelsen den 18 juni 1910 gällande avlöningsbestämmelserna, att dessa uti nu ifrågavarande hänseende bragtes i så nära överensstämmelse som möjligt med gällande bestämmelser i avlöningsreglementet för tjänstemän vid tullverkets lokalförvaltning samt kust- och gränsbevakning.

I sådant fall skulle till de i den nämnda kungörelsen intagna villkor för erhållande av löneförhöjning kunna göras ett tillägg av följande innehåll:

att befattningshavare, som befordrats eller befordras till ordinarie tjänst hos generaltullstyrelsen, äger såväl i avseende å beloppet av ingångsavlöningen vid tillträdet av tjänsten som ock beträffande därefter ifrågakommande löneförhöjningar att tillgodoräkna sig den tid, varunder han omedelbart före sin befordran på grund av stadigvarande förordnande bestritt hos styrelsen tjänst med avlöning å extra stat eller ock tjänst i omedelbar eller medelbar succession efter sålunda förordnad tjänstinnehavare, dock under villkor att den sålunda bestridda befattningen är att anse såsom motsvarande eller jämförlig med tjänst inom samma lönegrad som den tillträdde ordinarie tjänsten.

Det måste emellertid uppmärksammas, att en allmän bestämmelse av sådant innehåll bland avlöningsvillkoren för generaltullstyrelsen skulle kunna medföra konsekvenser i olika avseenden.

Ihågkommas bör nämligen, att, medan för tullverkets lokalförvaltning samt kust- och gränsbevakning liksom för post- och telegrafverken samt statens järnvägar gälla särskilda avlöningssystem, däremot avlöningsförmånerna för ordinarie befattningshavare i generaltullstyrelsen — om man frånser vissa särskilda förmåner för vaktmästarpersonalen beträffande beklädnad samt fri läkarvård och fria medicamenter — äro bestämda efter den s. k. statskontorstypen, alltså i enlighet med vad

som gäller ett flertal andra verk. Och så länge förhållandet förbliver sådant, synes det ingalunda oantagligt, att infogandet i avlöningsvillkoren för generaltullstyrelsen av en allmän bestämmelse med nyss angivna innebörd skulle komma att föranleda motsvarande anspråk från andra håll.

Bland dylika möjliga anspråk framträder i främsta rummet det, att den nu för verk av statskontorets avlöningstyp i allmänhet gällande regeln, att tjänstgöring såsom vikarie å annans tjänst icke får tillgodoräknas för ålderstillägg vid sedermera erhållen egen tjänst, måtte även för andra verk av nämnda avlöningstyp än generaltullstyrelsen ersättas med ett stadgande, motsvarande den uti nämnda allmänna bestämmelse innehållna föreskriften om rätt för ordinarie befattningshavare hos generaltullstyrelsen att tillgodoräkna sig tid, varunder han hos styrelsen bestritt tjänst i omedelbar eller medelbar succession efter tjänstinnehavare, som förordnats på tjänst med avlöning å extra stat.

Då ett dylikt anspråk icke torde böra godkännas, kräver alltså enligt kommitténs uppfattning försiktigheten, att den nyss angivna föreskriften uteslutes ur det tillägg till villkoren enligt 1910 års kungörelse för erhållande av löneförhöjning, om vilket fråga är.

Med iakttagande härav borde då tillägget avfattas sålunda:

att befattningshavare, som befordrats eller befordras till ordinarie tjänst hos generaltullstyrelsen, äger såväl i avseende å beloppet av ingångsavlöningen vid tillträdet av tjänsten som ock beträffande därefter ifrågakommande löneförhöjningar att tillgodoräkna sig den tid, varunder han omedelbart före sin befordran på grund av stadigvarande förordnande bestritt hos styrelsen tjänst med avlöning å extra stat, dock under villkor att den sålunda bestridda befattningen är att anse såsom motsvarande eller jämförlig med tjänst inom samma lönegrad som den tillträdde ordinarie tjänsten.

Även ett sålunda avfattat tillägg skulle dock till förmån för generaltullstyrelsens befattningshavare innebära vissa avvikelser från hittills iakttagna regler i fråga om andra verk med avlöningsförmåner bestämda enligt den s. k. statskontorstypen. Dessa avvikelser framgå av följande sammanställning:

a) I fråga om verk av nyssnämnda typ i allmänhet har, såvitt för kommittén nu är känt, rätt att för löneförhöjning (ålderstillägg) tillgodoräknas tjänstgöring å tjänst på extra stat hitintills dels förutsatt, att samma extra tjänst överförts till ordinarie, och dels ifrågakommit blott för den, vilken efter tjänstgöring å tjänsten, då den var extra, utnämnts till innehavare av densamma, då den blev ordinarie.

Enligt det förevarande avfattningsalternativet skulle åter rätten att för ålderstillägg tillgodoföras förrättande av en extra tjänst — under angivet villkor — tillkomma även en person, vilken utnämnes å en kanske redan före nämnda tjänstgöring befintlig ordinarie tjänst, som ej har samband med den förrättade extra tjänsten. Tillgodoräklandet skulle alltså icke förutsätta, vare sig att den extra tjänsten blivit ordinarie, då tillgodoräklandet ifrågakomme, eller ens att den någonsin bleve det.

b) I fråga om åsyftade verk i allmänhet beror medgivandet av sådan rätt, som här är avsedd, på prövning i det särskilda fallet och rätten medges enligt regeln i samband med den extra tjänstens förvandling till ordinarie.

Enligt det förevarande avfattningsalternativet däremot skulle samma rätt vara på förhand stadgad genom allmän författning.

Det lär ej kunna förnekas, att åtminstone för närvarande ur följdriktig-

hetens synpunkt ett visst fog skulle kunna anses förefinnas för eventuella yrkanden, att de påpekade avvikelserna till generaltullstyrelsens förmån borde upphöra att vara avvikelser och de i dem innefattade reglerna utsträckas att gälla även övriga verk med avlöningsvillkor enligt statskontorstypen.

Ville man undgå de konsekvenser, vilka sålunda kunde påyrkas, synes i det väsentliga knappast någon annan utväg stå till buds än att avstå från att meddela något generellt stadgande i sådan riktning, som härövan ifrågasatts, och att alltså låta frågan om rätt för ordinarie befattningshavare att för ålderstillägg tillgodoräkna sig föregående tjänstgöring å extra tjänst bliva för generaltullstyrelsens vidkommande liksom för övriga verk av statskontorstyp beroende på prövning i varje särskilt fall.

Enligt kommitténs uppfattning torde dock med skäl kunna göras gällande, att generaltullstyrelsen vid jämförelse med andra verk, vilkas avlöningsförhållanden bestämts enligt statskontorstypen, redan nu i viktiga avseenden intager en särställning, som gör, att vad som beträffande rätt att för ålderstillägg räknas till godo tidigare tjänstgöring å extra tjänst funnits befogat för generaltullstyrelsen, icke nödvändigt måste ur följriktighetens synpunkt anses böra gälla även andra verk av i huvudsak nämnda avlöningstyp.

I sådant hänseende är först att erinra sig, att generaltullstyrelsen bildar en del av tullverket, vilket jämte styrelsen som centralförvaltning omfattar en stor lokalförvaltning. Härav följer önskvärdheten av en viss överensstämmelse mellan avlöningsvillkoren för tjänstemännen inom de båda förvaltningarna. Det förefaller sålunda ej onaturligt, att vad som funnits böra medgivas lokalförvaltningens befattningshavare också bör, i mån som icke desto viktigare hänsyn hindra det, äga sin motsvarighet för centralförvaltningens tjänstemän. Denna uppfattnings tillämpning i frågan om rätt att för löneförhöjning tillgodoräknas föregående tjänstgöring å extra tjänst har ju också utgjort grunden till de många framställningar om löneförhöjningar för enskilda befattningshavare hos styrelsen, som föranlett den här förvarande utredningen.

Vidare är tullverket en av de statens förvaltningsgrenar, vilka i särskild grad till såväl sin centralt som sin lokalt verksamma del röna påverkan av den allmänna ekonomiska omsättningens och rörlighetens samt samfärdselns utveckling. Härutinnan äger tullverket en viss frändskap med de s. k. egentliga kommunikationsverken. Detta förhållande torde ock utgöra grunden därtill, att tullverket inbegripits i den utredning, som nyligen igångsatts med syfte att söka finna i görlig omfattning gemensamma principer för avlöningsförhållanden ordnande inom de egentliga kommunikationsverken och vissa dem närliggande förvaltningar.

Det synes kommittén icke vara oantagligt, att även tullverket skall kunna i väsentliga delar föras in under de huvudprinciper, som kunna finnas erforderliga och lämpliga för i främsta rummet de egentliga kommunikationsverken. Sker så, skall generaltullstyrelsen hava upphört att vara ett verk, vars avlöningsregler bestämts efter statskontorstypen. Och därmed vore också givet, att mindre skäl skulle finnas för att under åberopande av konsekvensens krav påyrka, att avlöningsbestämmelserna för generaltullstyrelsen böra äga motsvarighet för verk, vilkas avlöningsregler ordnats enligt nämnda typ.

Med stöd av nu antydda överväganden anser sig kommittén icke av ovan nämnda, med åberopande av fordran på följriktighet stödda yrkanden förhindrad

att förorda ett tillägg till de för generaltullstyrelsen enligt omförmälda kungl. kungörelse den 18 juni 1910 gällande avlöningsbestämmelserna av den avfattning, som senast här ovan upptagits.

Skulle emellertid ett dylikt tillägg anses icke böra göras, torde Kungl. Maj:t och riksdagen ej heller för framtiden undgå framställningar om rätt för befattningshavare hos generaltullstyrelsen att för erhållande av ålderstillägg tillgodoräknas tidigare tjänstgöring å extra tjänst.

I detta hänseende får kommittén erinra, att uti 1916 års statsverksproposition jämväl för år 1917 anslag å extra stat äskats för de fyra revisorstjänster å generaltullstyrelsens revisionsbyrå, för vilka, med hänsyn till påtänkt omorganisation av revisionsväsendet, avlöningar genom beslut av 1914 års förra riksdag och 1915 års riksdag anvisats allenast å sådan stat. Vidare är att uppmärksamma, hurusom enligt meddelande i bilaga till 1916 års statsverksproposition (7:de huvudtiteln. Statskontoret) en lösning av frågan om revisionsväsendets omorganisation icke torde kunna emotses förrän efter en avsevärd tids förlopp.

Det torde nu med säkerhet vara att förvänta, att under antydda tid en eller flera av de nyssnämnda extra revisorstjänsternas innehavare skola hinna nå utnämning till ordinarie tjänst. För sådan tjänsteman synas då komma att föreligga enahanda skäl till medgivande av rätt att för löneförhöjning räknas den föregående tjänstgöringen å extra tjänst till godo, som tidigare lett till sådant medgivande. Denne tjänsteman torde nämligen intaga samma ställning som den, vilken föranledde 1906 års riksdag att enligt gjord framställning medgiva de dåmera till ordinarie befattningar hos generaltullstyrelsen befordrade friherre K. M. B. Klinckowström och C. H. Plagemann rätt att för ålderstillägg tillgodoräkna sig tjänstgöring under åren 1901—1905 å två extra revisorstjänster hos styrelsen, ehuru dessa först år 1910 blevo uppförda på ordinarie stat. Skulle under ifrågakomna tid intill dess beslut fattats rörande ny organisation av revisionsväsendet komma att inrättas ytterligare extra tjänster utöver de fyra här ovan berörda, skulle tydligen jämväl dessa nya tjänster kunna giva anledning till sådana fall, som nyss omförmäls.

Uti vad nu anförts finner kommittén ytterligare anledning att förorda det tillägg till 1910 års omförmälda kungörelse, som senast här ovan upptagits.

För ernående av full tydlighet har kommittén ansett böra i bestämmelsen uttryckligen angivas, att den tid, som må uti däri omförmälda hänseenden tillgodoräknas, skall hava sträckt sig omedelbart intill befordringen till den ordinarie tjänsten.

Det i sådant syfte föreslagna uttrycket »omedelbart före sin befordran» förekommer uti flera i senare tid utkomna författningar, exempelvis i den på finansdepartementets föredragning tillkomna kungl. kungörelsen den 10 juni 1912 angående allmänna villkor och bestämmelser att gälla för å vissa domstolars, ämbetsverks och myndigheters stater uppförda biträdesbefattningar (Svensk författningssamling n:r 151). Bland de i denna kungörelse omförmälda ämbetsverk är ock generaltullstyrelsen.

Varda de för generaltullstyrelsen enligt kungl. kungörelsen den 18 juni 1910 gällande avlöningsbestämmelser kompletterade med en föreskrift av det innehåll löneregleringskommittén nu ifrågasatt, torde emellertid — med hänsyn till de avgjorda betänkligheter riksdagen vid upprepade tillfällen uttalat mot att beslut angående avlöningsförmåner skulle givas retroaktiv verkan — böra stadgas,

att icke någon må på grund av föreskriften i fråga komma i åtnjutande av förhöjd avlöning tidigare än med ingången av året näst efter det, varunder riksdagen beslutat i detta ärende.»

Generaltull-
styrelsen.

I anledning av löneregleringskommitténs omförmälda betänkande har generaltullstyrelsen den 24 februari 1916 avgivit infordrat utlåtande samt därvid anfört:

»I sagda betänkande har löneregleringskommittén dels redogjort för generaltullstyrelsens underdåniga framställningar angående löneförhöjningar åt vissa hos styrelsen anställda befattningshavare och för statskontorets däröver avgivna utlåtanden, dels återgivit det huvudsakliga av vad departementschefen anfört vid föredragning inför Eders Kungl. Maj:t av förberörda ärenden. Likaledes har i betänkandet omförmänts de av riksdagen fattade besluten i anledning av de i enlighet med departementschefens hemställan avlätna propositionerna.

Att styrelsens framställningar om de ifrågavarande löneförhöjningarna antingen helt och hållet eller i huvudsak av Eders Kungl. Maj:t gillats samt föranlett propositioner till riksdagen, vilka av denna bifallits, har, såsom av betänkandet framgår, berott därpå, att billighetshänsyn funnits påkalla beviljande av löneförhöjningarna.

De förmåner beträffande löneförhöjning åt befattningshavare hos styrelsen, som Eders Kungl. Maj:t och riksdagen funnit i de särskilda fall, för vilka i betänkandet redogjorts, böra av billighetsskäl medgivas, torde rättvisligen böra upptagas i den komplettering av avlöningsbestämmelserna, varom nu är fråga. I sådant syfte tillåter sig styrelsen i underdånighet hemställa, att till de enligt nådiga kungörelsen den 18 juni 1910 gällande avlöningsbestämmelserna för generaltullstyrelsen måtte göras följande tillägg:

befattningshavare, som befordrats eller befordras till ordinarie tjänst hos generaltullstyrelsen, äger såväl i avseende å beloppet av ingångsavlöningen vid tillträdet av tjänsten som ock beträffande därefter ifrågakommande löneförhöjningar att tillgodoräkna sig den tid, varunder han före sin befordran på grund av stadigvarande förordnande bestritt hos styrelsen varé sig tjänst å extra avlöningsstat eller tjänst med avlöning å extra stat eller ock tjänst i omedelbar eller medelbar succession efter sålunda förordnad tjänstinnehavare, dock under villkor att den sålunda bestridda befattningen är att anse såsom motsvarande eller jämförlig med tjänst inom samma lönegrad som den tjänst, vilken tillträtts eller tillträdes, eller inom högre lönegrad.

Ovanstående förslag är avfattat i full överensstämmelse med i övergångsbestämmelserna till avlöningsreglementet för tullverkets lokalförvaltning samt kust- och gränsbevakning intagna föreskrifter. Ävägabringande av överensstämmelse i sagda avseende mellan avlöningsbestämmelserna för generaltullstyrelsen och för tullverkets förenämnda avdelningar skulle enligt kommitténs uttalande kunna få till följd, att anspråk på ökade förmåner i fråga om rätt till löneförhöjning komme att framställas från personalen vid andra verk, som, likasom generaltullstyrelsen, ur avlöningssynpunkt äro att hänföra till den s. k. statskontorstypen. Hänsyn till en sådan möjlighet torde emellertid icke, såsom av kommittén förordas, böra ifråga om nya löneförhöjningsbestämmelser för styrelsen föranleda någon avvikelse från de grundsatser, riksdagen därvidlag flerfaldiga gånger tillämpat.

Mot löneregleringskommitténs förslag angående tidpunkten för tillträddande av löneförhöjning jämlikt de nya bestämmelser, som kunna bliva utfärdade, har styrelsen intet att erinra.»

Skiljaktigheterna mellan löneregleringskommitténs och generaltullstyrelsens förslag i huvudsaken torde tydligast framgå genom nedanstående sammanställning av samma förslag:

Kommitténs förslag.

Befattningshavare, som befordrats eller befordras till ordinarie tjänst hos generaltullstyrelsen, äger såväl i avseende å beloppet av ingångsavlöningen vid tillträdet av tjänsten som ock beträffande därefter ifrågakommande löneförhöjningar att tillgodoräkna sig den tid, varunder *han omedelbart före* sin befordran på grund av stadigvarande förordnande bestritt hos *styrelsen* tjänst med avlöning å extra stat, dock under villkor att den sålunda bestridda befattningen är att anse såsom motsvarande eller jämförlig med tjänst inom samma lönegrad *som den tillträdda ordinarie tjänsten.*

Tullstyrelsens förslag.

Befattningshavare, som befordrats eller befordras till ordinarie tjänst hos generaltullstyrelsen, äger såväl i avseende å beloppet av ingångsavlöningen vid tillträdet av tjänsten som ock beträffande därefter ifrågakommande löneförhöjningar att tillgodoräkna sig den tid, varunder *han före sin befordran* på grund av stadigvarande förordnande bestritt hos *styrelsen* vare sig tjänst å extra avlöningsstat eller tjänst med avlöning å extra stat eller ock tjänst i omedelbar eller medelbar succession efter sålunda förordnad tjänstinnehavare, dock under villkor att den sålunda bestridda befattningen är att anse såsom motsvarande eller jämförlig med tjänst inom samma lönegrad *som den tjänst, vilken tillträtts eller tillträdes, eller inom högre lönegrad.*

Då det nu gäller att i visst avseende reglera bestämmelserna om lönetränsrätt för ordinarie befattningshavare inom generaltullstyrelsen, måste man uppenbarligen framgå med en viss försiktighet. Å ena sidan står kravet att i berörda avseende uppehålla full likställighet med vad som gäller för andra verk, vilka i likhet med generaltullstyrelsen äro reglerade efter den s. k. statskontorstypen. Å andra sidan bör hänsyn tagas till de för generaltullstyrelsen rådande särskilda förhållandena, för vilka löneregleringskommittén närmare redogör och vilka förhållanden tydligen medverkat till statsmakternas upprepade beslut att bereda enskilda be-

*Departements-
chefen.*

fattningshavare i nämnda styrelse vissa förmåner i fråga om lönetursberäkning, vartill kommer, att den nu pågående, av kommittén omförmälda utredningen måhända resulterar i ett förslag, som i fråga om styrelsen åstadkommer ett närmande till de för kommunikationsverken gällande avlöningsbestämmelserna.

I betraktande av nu angivna omständigheter synes mig löneregleryskommitténs förslag innebära en medelväg, som för närvarande synes mig lämpligen böra följas.

I fråga om innebörden i de båda förslagen torde jag få tillägga ett par ord. Det av kommittén använda uttrycket tjänst med avlöning å extra stat omfattar jämväl vad styrelsen betecknar såsom tjänst å extra avlöningsstat, vadan härutinnan icke föreligger någon skillnad i sak mellan förslagen. Vad så angår den i generaltullstyrelsens förslag intagna bestämmelsen, som medgiver rätt till löneförhöjning även för det fall, att den före befordran bestridda tjänsten varit en tjänst inom högre lönegrad än den tillträdde ordinarie tjänsten, lär enligt vad jag inhämtat en dylik bestämmelse vara för generaltullstyrelsen med dess nuvarande stat utan praktisk betydelse.

Löneregleryskommitténs förslag beträffande tidpunkten för tillträdande av löneförhöjning jämlikt de ifrågasatta nya bestämmelserna, mot vilket förslag generaltullstyrelsen ej har något att erinra, finner jag jämväl böra godtagas.

På grund av vad jag sålunda anfört får jag alltså hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att såsom tillägg till gällande villkor och bestämmelser för åtnjutande av de från 1911 års början fastställda nya avlöningsförmånerna för generaltullstyrelsen må stadgas,

att befattningshavare, som befodratts eller befodrads till ordinarie tjänst hos generaltullstyrelsen, äger såväl i avseende å beloppet av ingångsavlöningen vid tillträdet av tjänsten som ock beträffande därefter ifrågakommande löneförhöjningar att tillgodoräkna sig den tid, varunder han omedelbart före sin befordran på grund av stadigvarande förordnande bestritt hos styrelsen tjänst med avlöning å extra stat, dock under villkor att den sålunda bestridda befattningen är att anse såsom motsvarande eller jämförlig med tjänst inom samma lönegrad som den tillträdde ordinarie tjänsten; samt

att icke någon må på grund av denna föreskrift komma i åtnjutande av förhöjd avlöning tidigare än från och med den 1 januari 1917.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle proposition i ämnet avlåtas till riksdagen av den lydelse, bilaga litt. . . . vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Gunnar Schumacher.
